

Алтинбилек Исмаил, Курамаева Т.А.

**ПОРТФОЛИО – ОКУУЧУЛАРДЫН ЧЫГАРМАЧЫЛ ЖӨНДӨМҮН
ӨНҮКТҮРҮҮНҮН КАРАЖАТЫ**

Алтинбилек Исмаил, Курамаева Т.А.

**ПОРТФОЛИО - СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ
УЧАЩИХСЯ**

Altynbilek Ismail, T.A. Kurmaeva

PORTFOLIO - A MEANS OF CREATIVE ABILITIES OF STUDENTS

УДК: 371.5

Бул макалада окуучулардын чыгармачылыкка негизделген окуу жетишкендиктерин түзүп чыгуу маселеси, мугалим окуучунун чыгармачыл жөндөмүн калыптандырууга өзгөчө көңүл бөлүп, аларды реалдуу баалоонун ыкмаларына ээ болуусу зарыл экендиги, билим берүү процессинде комплекстүү методиканын колдонулушу керектиги каралат. Ошону менен бирге окутуунун мындай заманбап технологияларынын бири болуп портфолио эсептелээри жана анын зор мүмкүнчүлүктөрү белгиленип берилген.

Негизги сөздөр: компетенттүүлүк, портфолио, билим берүү процесси, заманбап технологиялар, чыгармачылык жөндөмдүүлүк, окутуу процесси.

В данной статье рассматриваются проблемы творческих способностей оценивания достижений учащихся. Овладение учителем приемами реального оценивания с фокусом на формирование творческой деятельности учащихся. Вместе с тем раскрываются роль и возможности портфолио, как современной технологии оценивания.

Ключевые слова: компетентность, портфолио, образовательный процесс, современная технология, творческая способность, процесс обучения.

This article discusses the problems of creativity assessment of student achievement. Mastering the techniques of a real teacher evaluation with a focus on the formation of creative activity of pupils. At the same time revealed the role and services portfolio as modern technology assessment.

Key words: competence, portfolio, educational process, modern technology, creativity, process training.

Азыркы учурда мектептердеги окутууга болгон жаңыча көз караш зарыл, алар инновациялык педагогиканын принциптерине негизделиши керек. Ошондой эле, окуучулардын чыгармачылыкка негизделген окуу жетишкендиктерин түзүп чыгуу маселеси, Кыргызстандагы билим берүүнүн сапатынын жогорулашына чоң салым кошоорун эсепке алуубуз абзел. Мектепте окутуунун жаңы технологияларын колдонуу, окуучунун жетишкендиктерин үзгүлтүксүз баалоо, алынган жыйынтыкты талдоо жана анын натыйжасында тиешелүү иш-чараларды жүргүзүү мектептик билим берүүнүн сапатын жогорулатууга шарт түзөт.

Ал эми окутуунун традициялык формалары жана каражаттары, ар бир окуучунун алга жылышын демонстрациялай албайт, окуучунун жеке инсандык мүнөзүнө гана тиешелүү болгон чыгармачыл жөндөмүн калыптандырууга мүмкүнчүлүк түзө албайт. Ошондуктан, Кыргыз Республикасынын

билим берүү системасындагы азыркы учурда коюлуп жаткан жаңы концептуалдык мамиле, билим берүү процессинин структурасын жана мазмунун реформалоо зарыл экендигин белгилейт. Демек мунун өзү, окутуунун компетенттүүлүк мамилеге өтүү зарылдыгы менен байланышта. Бул процесс окутуу процессин уюштуруу учурунда түйүндүү компетенцияларды эсепке алуу менен ишке ашырылат.

Компетенттүүлүк мамилени билим берүү процессинде колдонуу учурдун талабы болууда. Жалпы орто билим берүүнүн мамлекеттик стандартында белгиленген түйүндүү компетенциялардын деңгээлдерин калыптандыруу маселеси окутуу процессинде ушул мамилеге өзгөчө көңүл бурууну талап кылат. Ошондуктан, биздин оюбузча, билим берүү процессинде комплекстүү методика колдонулушу керек. Мугалим окуучунун чыгармачыл жөндөмүн калыптандырууга өзгөчө көңүл бөлүп, аларды реалдуу баалоонун ыкмаларына ээ болуусу зарыл. Андан тышкары, стандарттын талабы боюнча мугалим менен окуучунун ортосундагы кызматташуу жана демократиялык мамиле өнүктүрүү зарыл. Мындан, окуучулардын жөндөмдөрүн калыптандыруунун тигил же бул критерийлерин даярдап алуу, аларды окуучуларга алдын ала билдирүү зарылчылыгы келип чыгат. Андыктан, Кыргыз Республикасынын билим берүү системасын ишмердүүлүк форматка өткөрүү, окуучулардын чыгармачылык жөндөмдөрүн калыптандыруунун жаңы формаларын жана методдорун иштеп чыгуу талап кылынат.

Окутуунун мындай заманбап технологияларынын бири болуп *портфолио* саналат. Изилдөөлөр көрсөткөндөй, портфолиону түзүү, даярдоо окуучунун төмөнкүдөй ишмердүүлүгүн уюштурууга жана сапаттарын калыптандырууга түрткү берет: окуучунун көңүл буруусу окуган учурдагы мазмунга эле топтолбостон, жалпы окуу процессинин өзүнө дагы топтолот; окуучу жеке өздүк рефлексиясын, өздүк таанып билүү жана өзүн-өзү баалоо көндүмдөрүн өнүктүрөт; жакшы жетишкендиктер боло турган жана жакшыртууну талап кылган аймактар аныкталат; окуган предмет менен анын практикада колдонулушунун арасындагы байланыштар бекемделет [4].

Портфолионун жогорудагы аталган педагогикалык мүмкүнчүлүктөрү, аны мектеп окуучу-

ларынын окуу ишмердүүлүгүндө колдонуу жемиштүүлүктү шарттайт.

Портфолионун педагогикалык мүмкүнчүлүктөрүн бир кыйла толук көрсөтүш үчүн биз, анын мугалимге, окуучуга жана ата-энелерге кандай мүмкүнчүлүктөрдү түзө ала турганын карап көрөлү.

Портфолиону колдонууда мугалим төмөндөгүдөй иштерди аткара алат:

- окуучулардын окуу ишмердүүлүгүн активдештирет, алардын активдүүлүгүн жана өз алдынчалуулугун сыйлайт;
- окуу мотивациясын стимулдаштырат жана колдойт;
- окуучулардын баалоо ишмердүүлүгүн жана рефлексивдик көндүмдөрүн өнүктүрөт;
- окуучуга туура келген окутуу стилин аныктайт;
- баланын өнүгүүсүнүн жеке маршрутун көрө билет;
- баланын инсандык жеке өсүшүнө өбөлгө түзгөн жетишкендиктерин жалпылайт;
- педагогикалык колдоонун даражасынын жана багытталышынын зарылдыгын ачып көрсөтөт;
- ата-энелер менен биргеликте аракеттенет.

Портфолио окуучуларга төмөндөгүдөй жардам берет:

- өзүнүн мүмкүнчүлүктөрүн баалоого жана талдоого, өзүнүн жетишкендиктерин көрсөтүүгө;
- өзүнүн окуу ишмердүүлүгүн өзү текшерүүгө, анын негизинде өзүнүн жеке билим алуу маршрутун түзүүгө;
- ата-энелер менен бирге өз ара аракеттенүүгө.

Ата-энелер үчүн портфолио технологиясы төмөндөгүдөй мүмкүнчүлүктөрдү түзөт:

- баланын окуу ишмердүүлүгүн текшерүүгө;
- бала менен өз ара аракеттерди жүргүзүүгө;
- баланын жеке билим алуу маршрутун түзүүгө катышууга.

Ошентип, портфолиону түзүү окууга үйрөнүүнү, б.а. максат коюуну, пландаштырууну жана жеке ишмердүүлүгүн уюштурууну калыптандырууга багытталат; окутуунун жана өз алдынча окуунун мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтет; мектеп окуучуларына өз алдынча билим алууга жардам берет; билим берүүнүн натыйжасын, ар түрдүү компетенцияларды (предметтик, социалдык) кошо аныктайт; окуучулардын билүү ишмердүүлүгүнүн өнүгүү динамикасын көзөмөлдөйт [2]. «Портфолио маданияты» окуучулар менен баарлашуу мамилесин колдойт жана алар билет жана жасай алат деп демонстрациялоого жоопкер болот [3]. Портфолио окутуу

процессинде окуучуларды сезим талдуулукка тарбиялайт.

Окуучулар начар структуралаштырылган проблемаларды чечүүдө, теманы изилдегенде, маалыматты талдоодо же өзүнүн байкоолорун баяндап жазууда, жазуу жүзүндө ишке ашырылган процесстерди жана стратегияларды түшүнүүдө, бир топ маанилүү пайда ала алышат. Ошондой эле, окуучулар портфолиону түзүү боюнча мугалимдин көрсөтмөлөрүн ишке ашыруу менен, органикалык түрдө окуу программасын аткарууга киришет. Портфолиого киргизилген материалдар окуучулардын окуу предметинин маанисин жетишээрлик деңгээлде ийгиликтүү өздөштүргөндүгүнө күбө болуп берүүсү керек [1].

Көрүнүп тургандай, портфолио кандайдыр бир убакыттын аралыгында, ар кандай шарттарда окуучунун прогрессин көрсөтөт. Ал окуу материалын түшүнүүсүн жана жеке өзүнүн өздөштүрүүсүнүн натыйжасын талдоо үчүн, окуучуларга кеңири мейкиндикти сунуш кылат. Мындай учурда мугалим окуучулардын чындыгында биле тургандыгын жана тескери байланышты түзүүнү билүүсүн баалашат. Портфолионун жардамы менен мугалим окуу предметинин натыйжалуулугу тууралуу, окутуунун максатына жетүү даражасы тууралуу маалымат алат жана окуу процессине коррекция киргизүүнү пландаштырууну белгилейт.

Жогоруда айтылгандарга талдоо жүргүзүүнүн негизинде портфолиону биз, «мугалим – окуучу – ата-эне» кызматташуусунун негизинде, окуучулардын окуу ишмердүүлүгүнүн рефлексиясын жана жеке билим берүү траекториясын ишке ашырууга багытталган окуу ишмердүүлүгүн активдештирүү ыкмасы деп түшүнөбүз. Демек, портфолио окуучунун чыгармачыл жөндөмүн калыптандыруунун жана өнүктүрүүнүн каражаты болушу мүмкүн деген ойдобуз.

Колдонулган адабияттар:

1. Байтүгөлва Ж.А., Портфолио технологиясын жогорку окуу жайында колдонуу боюнча методикалык сунуштар [Текст]/ Ж.А. Байтүгөлва – Б., 2011. – 35 б.
2. Миненков Г.Я., Трансформация университета и учебный процесс: Методическое пособие для преподавателей [Текст]/ Г.Я.Миненков. – Минск, ЕГУ, 2004. – 164 с.
3. Новикова Т.Г. Инновационные подходы к оцениванию с помощью портфолио / Т. Г. Новикова // Школьные технологии. — 2006. - №1. - с. 139-146.
4. Сахан О.А., Портфолио – новая форма контроля [Текст]/ Сахан О.А. – <http://45minut.info/load/20-1-0-80>

Рецензент: к.п.н, доцент Даминова И.